

# ÇOCUKLARA OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRMA

## “Okumak Bir Aile Geleneğidir”

Bir anne ya da babanın çocuğuna verebileceği en büyük armağanlardan birisi okuma sevgisidir. Hiçbir şey iyi bir kitap kadar keyif vermez, heyecanlandırmaz, ilham vermez, teşvik etmez, eğitmez, büyülemeyebilir veya eğlendirmeyebilir. Küçük yaşlardan itibaren sürekli destek ve cesaret verdiğiniz takdirde, çocuğunuz iyi bir okuyucu olacaktır.

Çocuğunuz ebeveynlerini küçük yaşlardan itibaren modellerler. Onun en çok istediği şey, ilk ve en önemli öğretmeni, yani sizin tarafınızdan takdir edilmektir. Sizin yüzünüzde hayranlık ifadesi ayırt ettiği andan itibaren, sizin davranışınızı modellemeye başlar.

Peki, acaba siz okuma alışkanlıklarınız açısından ona nasıl bir örnek oluyorsunuz?

### KENDİ KENDİNİZİ TEST EDİN

- ( ) Her sabah gazeteye mutlaka en azından bir göz atar mısınız?
- ( ) Alışveriş yaparken kitapçılara da uğrar mısınız?
- ( ) Elinize daha çok kitap mı, yoksa TV’nin kumandasını mı alırsınız?
- ( ) Dostlarınıza hediye olarak kitap alır mısınız?
- ( ) Yağmurlu günlerde battaniyenizin altına girip kitap okumaktan hoşlanır mısınız?
- ( ) Siz ve çocuğunuz düzenli olarak kütüphaneden kitap ödünç alıyor musunuz?
- ( ) Bir dergiye abone misiniz veya düzenli olarak dergi satın alır mısınız?
- ( ) Arkadaş ve akrabalarınızla kitap değiş tokuşu yapar mısınız?
- ( ) Çocuğunuzun kendi kitaplarını koymasına için ayrı bir kitaplığı var mı?
- ( ) Evinizde aile üyelerinin rahat kitap okuyabileceği sessiz ve iyi aydınlatılmış köşeler var mı?
- ( ) Evinizde başvuru kaynakları var mı? Varsa bunlar nelerdir?
  - ( ) Sözlük
  - ( ) Resimli sözlük
  - ( ) Eşanlamlı sözcükler sözlüğü
  - ( ) Ansiklopediler
  - ( ) Atlas
  - ( ) Küre, duvar haritası

**Değerlendirme:** İşaretlediğiniz her büyük kutu için kendinize 2 her küçük kutu içinde 1 puan verin ve toplam puanınızı bulun.

**20 ve daha yukarısı:** Evinizin okumak için **çok uygun** bir ortam olduğunu söyleyebiliriz.

**9–19 puan arası:** Eviniz okumaya uygun bir ortamdır.

**9 puandan aşağısı:** Evinizi okumaya daha uygun hale getirmeniz gerekmektedir. Evinizde ve hayatınızda kitaplara, çeşitli okuma materyallerine ve okuma faaliyetlerine daha fazla yer vermeye çalışmalısınız.

### Okuma Alışkanlığını Kazandırmak İçin:

- Küçük yaşlarda, çocuğa özel zaman ayırarak, onun ilgi düzeyi ve yaşına uygun öykü, masal kitaplarını okuyarak temeller atılabilir.
- Evde hem aile fertlerinin hem de çocukların ulaşabileceği bir yere farklı türde kitapları içeren bir kitap köşesi oluşturulabilir.
- Kitaplar çocukların ilgi alanlarına göre ve çocukla birlikte seçilmelidir.
- Anne babalar, çocukla birlikte alışverişe veya gezmeye gittiklerinde, bir kitapçıya ya da kitap-dergi reyonuna uğramayı ihmal etmemelidirler.
- Kitap okuma alışkanlığının kazanılmasında kütüphane kullanımının etkisi büyüktür. Bu nedenle çocuklar için çevre kütüphanelerin tanıtılmasına yönelik yapılan geziler yararlı olacaktır.
- Anne babaların ödül listesinde mutlaka kitap olmalıdır.
- Çocuğu sürekli okuması yönünde uyarmak yerine, kitap okuduğunda onu destekleyerek motive etmek daha doğru olacaktır.
- Yaşına uygun bir dergiye abone olması ya da düzenli bir şekilde takip etmesi için yol gösterilebilir.

### Bu konuda araştırmaları bulunan Baumberger’ in ebeveynlere önerileri aşağıda sıralanmıştır;

- Ebeveynler çocuklarına yüksek sesle ve sıkça hikayeler okuyabilir ve anlatabilir.
- Çocukların gereksinimleri ve yaşına göre ebeveynler evlerinde kitaplık oluşturabilirler.
- Ebeveynler ailece belli zamanlarda, belli bir sürenin okumaya ayrılmasını sağlayabilirler.
- Ebeveynler, çocuklarına verdikleri harçlıkların bir kısmını kitap almak için harcaması konusunda eğitebilirler.

İlköğretim çağındaki çocukların okuma bilgileri ilköğretim boyunca değişim göstermektedir.

- Birinci sınıfın ikinci döneminde ve ikinci sınıfta hayvan masalları, çocuk – hayvan dostluğunu içeren hikayeler,
- Üçüncü sınıfta kahramanı çocuk olan serüvenler,
- Dördüncü ve beşinci sınıflarda kahramanlık, yiğitlik hikayelerinin ve destanların okutulması yararlı olacaktır.

### **“Hiçbir gemi bizi bir kitap kadar uzaklara götüremez”**

Kitap okuyan çocukların eğitim süreci kolaylaşır. Birçok aile çocuklarının kitap okumasını sağlayamamaktan yakınır. Eline bir kitap alıp uzun süre okumaktan sıkılan çocuk, saatlerce televizyon ve bilgisayar başında oturmaktan hiç şikayet etmez. Anne babasını bir kere olsun eline kitap alıp okurken görmeyen çocuklar, “Televizyonun başından kalk da biraz kitap oku!” diyen sese aldırılmaz. Ailelerin çocuklarını en az çizgi film ve bilgisayar oyunları kadar eğlenceli olan kitapların dünyasına çekebilmesi için, çocuk kitap okumanın faydasına inanmalı ve ihtiyaç duymalı.

## **OKUMA ALIŞKANLIĞINININ GELİŞTİRİLMESİNDE ÖNEMLİ SORULAR**

### **Çizgi Romanlar Okunabilir mi?**

Eğer çocuk çizgi romandan ya da herhangi bir şeyi okumaktan zevk alıyorsa, bırakın okusun. Önemli olan nokta, onların okumasını sağlamaktır. Okumayı iyice öğrendikten sonra, onları daha iyi kitaplara yönlendirmek kolay olacaktır.

### **Ben de Çocuğuma Okumalı mıyım?**

Her yaşta çocuk kendisine bir şey okunmasından hoşlanır. Anne ya da babanın düzenli bir şekilde çocuğa kitap okuması, ondaki okuma sevgisini geliştirmenin en iyi yollarından biridir. Çocuklar yetişkinleri kopyalar. Anne-babalar okumaya değer verdikleri ve bazı faaliyetleri çocuklarıyla paylaştıklarında, onlar da aynı şeylere değer vereceklerdir.

### **Çocuğumun Okumasını Dinlemeli miyim?**

Okuma sırasında çok fazla tekrar ettirmek onu bıktırır. Okuması dinlenmeli ancak sık sık kesip düzeltmeler yapılmamalıdır. Çocukla okuduğu şey hakkında konuşmak ve tartışmak daha önemlidir.

### **Hataları Düzeltmeli miyim?**

Yetişkinlerin yaptıkları en büyük hata fazla yardım etmektir. Çocuk bir sözcüğü yanlış okursa sesinizi çıkarmayın. Yanlış okuduğu sözcüğün anlamını değiştirip değiştirmediğini anlamak için cümlelerin gerisini dinleyin. Örneğin “küçük bir köpek” kelime grubu, “küçük bir köpecik” olarak okunmuşsa karışmamanızı öneririz. Çocuk öykünün anlamını değiştiren hatalar yapıyorsa, anlamın değiştiğini kendisinin kavramasını bekleyin. Önemli olan, anlamını kendiliğinden izlemesidir. Devam ediyorsa, bir cümle ya da paragrafın başında durdurun. Ne anladığını sorun. Anlam için yeniden okumaya yöreklendirin. Bir sözcük çok zorsa, tümcenin sonuna kadar okutun ve eksik olan sözcüğün anlamını bulmaya çalışmasını isteyin. Bulamıyorsa siz söyleyin.

### **Okuduğunu Kavramasına Nasıl Yardımcı Olurum?**

Zihinsel canlandırma yapmasını yöreklendirerek, çocuğa kavramanın en büyük gereçlerinden biriyle yardım edebilirsiniz. Kitapta anlatılanlarla, akıldan film çevirme alıştırmaları yapın. Birlikte öyküde okuduklarının resmini çizmeyi deneyin. Resimsiz kitaplar kullanın ya da resimlerin üstünü kapatarak kendi fikirlerinizi oluşturun. Araştırmalar; kavraması iyi olanların, içgüdüsel olarak okuduklarının akıldan resmini yaptıklarını, dolayısıyla bu önemli stratejiyi kullanarak, başarılı olduklarını göstermiştir.

### **Okumadığı Durumlarda Ne Yapmalıyım?**

Çocuk okumaya direnç gösteriyorsa, bu durumda ne kadar baskı altında olduğunu düşünmek gerekir.

Ayrılan süre çok uzun mu?

Daha kolay kitaplar mı seçmelisiniz?

Kusursuzluk beklentisinde misiniz?

Yeterince övgüde bulunuyor musunuz?

Arada bir sırayla okuyor musunuz?

### **Okumanın Akıcı Olmadığı Durumlarda Ne Yapılmalı?**

Rahat bir yerde çocuğunuzun yanına oturun. Çocuk sağ elini kullanıyorsa, karşı taraftaki sol yarımküreyi uyarması için sesinizin onun sağ kulağından gireceği şekilde oturun. Çocuk kitabı tutar ve yüksek sesle okur. Sizin işiniz, normal bir hızda onunla birlikte okumaktır, böylece ona ritim ve vurgu duygusunu verirsiniz. Sesi zayıflayabilir, ama elinizden geldiğince okumayı sürdürmesini sağlayın. Sesiniz onun kılavuzudur; tümceler daha tanıdık gelinceye kadar o sizin gölgeniz olacaktır. Kendine güvenene kadar her öyküyü tekrarlayın. Günde en az on dakika akıcılığın oluşmasını sağlar. Çocuklar hataları bile bile yapmazlar. Bu nedenle okuması asla eleştirilmemelidir.

### **Okuma Alışkanlığını Nasıl Kazandırabilirim?**

Çocuklar öğrenmeye hazır bir alt yapıyla doğarlar. İlk yıllarda taklit yöntemini sıkça kullanırlar. Anne-baba davranışları her zaman model oluşturur. Çocuk anne-babanın kitap okuduğunu görmelidir. Evinizde okuma saati uygulaması yapabilirsiniz. Tüm aile bireyleri aynı saatte okuma yapabilir.

**“Hiçbir eğlence okumak kadar ucuz, hiçbir zevk de okumak kadar kalıcı olamaz”**

**NİHAT IŞIK İLKOKULU REHBERLİK BİRİMİ**